

УДК: 378.2

Ус М. Ф.¹

НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ В УНІВЕРСИТЕТІ НОВОГО ТИПУ – ОСНОВА ЯКІСНОЇ ОСВІТИ

Розглянуто досвід формування наукового потенціалу, підготовки наукових кадрів, створення організаційних засад дослідницької діяльності у ВНЗ недержавної форми власності. Зроблено огляд результатів, отриманих університетом за двадцятирічний період діяльності у цій сфері.

Ключові слова: менеджмент НДР ВНЗ, організація наукової діяльності, підготовка наукових кадрів.

ВСТУП

Створення вищого навчального закладу можна вважати надскладним проектом в усі часи, – адже результати можна очікувати тільки у неблизькому майбутньому, потрібні значні витрати часу та, принаймні, інтелектуальні ресурси. Рішення про створення нашого університету засновниками під керівництвом навіть такого відомого спеціаліста, управлінця у галузі розробки систем для оборонної та аерокосмічної галузей, людини, що на той час вже була лауреатом Державної премії СРСР, проф., доктора технічних наук Р. А. Аблязова видавалось нездійсненним навіть його однодумцям та колегам [1, с. 219]. Одним із завдань формування нового ВНЗ, що стояло перед фундаторами, було створення бази та інфраструктури для наукового забезпечення навчання студентів відразу кількох спеціальностей, що відносились також і до кількох галузей освіти: економіки, філології, менеджменту, права. В статті розглянуті питання формування наукового потенціалу ВНЗ у нових економічних умовах, особливості менеджменту університетською наукою, мета якого – забезпечення якості навчального процесу та конкурентоспроможності закладу на ринку освітніх послуг.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Невисокою залишається частка в загальному обсязі наукових і науково-технічних робіт вузівського і заводського секторів науки. Їх частка у 2007 р. становила відповідно 6,4 і 7,8 % [3, с. 5], що свідчить про недостатній їх науковий потенціал і присутність загальних невирішених проблем у цьому секторі науки, відсутність цільового спрямування на вирішення наукових завдань, недосконалість

¹ Рецензент – д. е. н., професор Бужин О. А.

матеріального забезпечення, низький рівень стимулювання наукових розробок, а також нехтування патентно-ліцензійним забезпеченням [2]. Приватний сектор став важливою частиною системи вищої освіти в Україні [3, с. 32]: автори роблять висновок про «гігантське» зростання приватного сектору особливо з середини 90-х років ХХ ст. Незважаючи на суттєвий міністерський тиск, була започаткована 161 приватна інституція з контингентом, що складає близько 13 % від загальнонаціонального. 155 з них акредитовані державою (з 60 приватних вищих навчальних закладів у 1995 році лише 2 було акредитовано). Близько 14 тисяч викладачів працюють у приватних ВНЗ. Щорічно приватні ВНЗ випускають близько 13 тисяч фахівців.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

З перших днів існування нашого ВНЗ поряд з формуванням освітніх технологій створювалися механізми управління науково-дослідною діяльністю. Склалось кілька напрямів у цій діяльності:

- наукові дослідження, які ведуть викладачі для забезпечення освітньої діяльності напряму підготовки студентів;
- навчально-наукова діяльність студентів;
- науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, які виконуються викладачами за контрактами з фізичними або юридичними особами;
- дисертаційні дослідження і аспірантура;
- робота, спрямована на отримання вчених звань викладачами ВНЗ.

Формування науково-педагогічного складу ВНЗ. Створення нового вищого навчального закладу в 1992 році в незалежній Україні було пов'язане з невизначеністю та ризиками з ряду відомих причин, до яких належать:

- відсутність в країні досвіду ліцензування освітніх послуг в умовах ринку;
- існування нерівних конкурентних умов для освітніх закладів різних форм власності;
- нестабільне економічне середовище, спричинене кризою перехідного періоду;
- формування ВНЗ недержавної форми власності привело до конфлікту інтересів у процесах підготовки НПС вищої кваліфікації (ризик інвестицій в підготовку наближаються до 100 % у зв'язку з можливістю звільнення після захисту).

Формування сектору «недержавної» освіти супроводжувалось конкуренцією та боротьбою за виживання обох форм економічного базису освіти. Історики поділяють той період на чотири етапи становлення приватної вищої освіти в Україні.

Перший етап – 1990–1992 рр., коли на основі законів «Про підприємництво в Українській РСР», «Про підприємства», «Про

освіту» створено перші приватні заклади у формі малих підприємств та товариств з обмеженою відповідальністю, а ліцензування освітньої діяльності не передбачалось.

Другий етап охоплює 1992 – квітень 1994 рр., коли запроваджено акредитацію (1992 р.) та ліцензування (1993 р.) ВНЗ.

Третій етап – з квітня 1994 по квітень 1996 рр., коли законодавчими актами та постановами Кабміну України був визначений порядок створення, реорганізації й ліквідації навчально-виховних закладів, надання суб'єктам підприємницької діяльності ліцензій на здійснення освітньої діяльності. Цей час характеризується як «складний і напружений» етап «гострої боротьби за виживання і визнання недержавної освіти як складової єдиного простору національної освіти» [4].

Квітень 1996 р. вважається початком четвертого етапу, пов'язаного з діяльністю Державної акредитаційної комісії (ДАК).

Однак окремі явища, пов'язані з трансформацією соціально-економічного укладу, сприяли формуванню кадрового складу нового навчального закладу. Зокрема, на викладацьку роботу прийшли недавні працівники підприємств оборонного комплексу, приладобудування, машинобудування – вчені та спеціалісти з цього числа розуміли ситуацію і прогнозували падіння попиту на ринку праці на їх знання та креативні можливості. Вони також володіли цінним досвідом управлінців (вже пізніше їх називали менеджерами та кризовими менеджерами), швидко адаптували нові знання, необхідні для навчання студентів для нової економіки та в інших економічних умовах [5]. Консерватизм управління та невизначеність фінансового забезпечення державних ВНЗ були причинами переходу до нашого закладу професорів та доцентів, що так само були здатні до праці в нових умовах. Наукову діяльність такі вчені та викладачі не тільки могли, а і бажали продовжувати у напрямках, у яких вони вже були експертами, виконавцями та авторами розробок і публікацій – див., наприклад, [6, 7].

Формування моделі управління ВНЗ. Фундатори нашого ВНЗ працювали в системі оборонної промисловості однієї з супердержав світу – СРСР. З позицій сьогодення експерти визнають, що діяльність з управління розробкою, створенням, впровадженням та підтримкою спеціальних науково-технічних комплексів (для авіації та космонавтики у тому числі) сформували менеджерів високої кваліфікації, які могли використати свій досвід в інших галузях діяльності [8]. Модель управління вищим навчальним закладом, що не мав державного фінансування, формувалась ректоратом динамічно, на основі досвіду викладачів та управлінців, що отримали його як у вищій школі, так і в промисловості. Сьогодні вже склались уявлення про

множину та типи моделей управління ВНЗ. Немає сумніву, що це сталося і завдяки досвіду Східноєвропейського університету економіки і менеджменту (СУЕМ). Моделі управління закладами освіти залежать тією чи іншою мірою від типу управління освітою усередині держави, де ці заклади є резидентами. Аналіз систем управління освітньою галуззю є невід'ємною частиною більшості наукових досліджень, що проводяться у сфері вищої освіти, особливо після переходу до ринкових економічних відносин. Частина моделей управління ВНЗ вже сформувалась у країнах розвинених ринкових відносин, інші продовжують розвиватись, удосконалюватись. До таких моделей належать [9]:

- система планування, програмування та бюджетування;
- управління за цілями;
- бюджетування на нульовій основі;
- стратегічне планування;
- вимірювання ефективності, знаходження ефективних зразків реалізації процесів бенчмаркінгу;
- вища освіта як товар;
- загальне управління якістю, загальний менеджмент якості;
- реінжиніринг бізнес-процесів.

На початку 1990-х років, коли формувалась модель управління СУЕМу, в умовах фінансової незалежності від державного бюджету, ректорат університету був поставлений у рамки, коли необхідно було розглядати освітні послуги не тільки як соціальну послугу, але і як товар, продукцію. Таким чином, на основі наведеного переліку можна зробити висновок, що нами застосовувались елементи моделей «планування, програмування та бюджетування» (СППБ), «бюджетування на нульовій основі» (БНО), «товаризація освіти». Університетська наука СУЕМ стала і джерелом розбудови моделей управління, і суб'єктом управління [10].

Управління науковою діяльністю СУЕМ. В умовах кризи 90-х років, відсутності бюджетного фінансування наукових розробок для недержавних ВНЗ та труднощів з отриманням фінансування від сторонніх замовників керівники університету впровадили власну систему фінансування наукових досліджень. У структурі заробітної плати викладачів було визначено надбавку, яка виплачувалась за умови виконання досліджень з тематики, затвердженої в установленому ректоратом порядку. Нормативною основою наукової роботи у ВНЗ стало Положення про НДР, що визначало суб'єкти, об'єкти та відношення у даній сфері. Цей документ визначив місію та мету НДР: «підвищення якісного рівня освіти та знань студентів, професійного рівня професорсько-викладацького складу на основі розширення сфери науково-практичної діяльності ВНЗ та досягнення наукових результатів», «забезпечення високого рівня діяльності ВНЗ

на ринку освітніх послуг та подальший розвиток за через наукові досягнення професорсько-викладацького складу та впровадження їх в освітній процес та суспільну практику». Положення про виконання НДР встановило процедури, обов'язкові для виконавців НДР на основі діючих стандартів, включно з необхідністю затвердження технічного завдання та захисту науково-технічного звіту з НДР. Представники науки нетехнічних напрямів університету (філологи, юристи, економісти) на перших порах пропонували вільний від стандартів формат виконання досліджень, але наполегливість ректорату виправдалась якістю звітів з НДР, публікацій та інших наукових результатів. Послідовність процедур від формування портфелю пропозицій для кафедральних НДР в СУЕМ є такою.

1. Проректор з НДР до початку календарного року визначає наукову проблему, вирішення якої фінансується за кошти інституту, а також приймає замовлення сторонніх організацій на наукові дослідження за їх кошти.
2. Проректор з наукової роботи готує проект наказу про призначення викладачів кафедри, які працюють постійно в інституті, виконавцями науково-дослідницьких робіт госпрозрахункової тематики на підставі подання керівників кафедральних тем НДР.
3. Керівники НДР складають проект технічного завдання, в якому визначають мету досліджень бюджетної тематики, етапи робіт, календарний план, погоджують технічне завдання з науковим керівником комплексної наукової теми університету та представляють його на засіданні наукової ради.
4. Якщо наукова рада винесла позитивний висновок щодо теми НДР, керівники наукових тем розробляють окремі технічні завдання (ОТЗ) на теми для груп виконавців та календарні плани робіт. ОТЗ узгоджуються керівниками напрямків, затверджуються завідувачем кафедри. Календарні плани робіт ОТЗ будуються так, щоб результати роботи за місяць могли бути виміряні і контрольовані завідувачем кафедри.
5. Після затвердження теми її керівник забезпечує реєстрацію науково-дослідницької теми в УкрІНТЕІ та подає проректору з НДР копію реєстраційної картки.
6. До складу документації про початок НДР додаються:
 - протокол затвердження теми на засіданні кафедри або наукової ради інституту в залежності від рівня теми (тема головного напрямку чи кафедральна);
 - анотація та листи про підтвердження зацікавленості у впровадженні, використанні чи фінансуванні замовником (для сторонніх замовників);
 - протокол узгодження напрямку досліджень з потенційним

замовником та договір (для сторонніх замовників).

7. Планування НДР здійснюється у межах календарного року, звіти складаються за вимогами ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення». Введена норма кількості даних звіту на одного виконавця, що дорівнює не менше 1 ум. л. тексту.

Формування наукових напрямів СУЕМ. Науково-дослідницька робота в перші роки діяльності університету (тоді він мав назву «Черкаський інститут бізнесу» забезпечувала кілька напрямів життя ВНЗ, що вимагало зусиль проректора з НДР щодо узгодження дещо різних за цілями завдань:

- забезпечення ліцензійних вимог щодо кваліфікації викладачів через публікації у фахових виданнях, що відповідали б за тематикою змісту предметів (важко публікуватись через те, що мало було видань, особливо з нових напрямів, доводилось довго чекати на вихід у світ);
- дослідження аспірантів, здобувачів вчених ступенів – тематика цих досліджень повинна відповідати іншим завданням НДР закладу, інакше кваліфікація викладача, що захистив дисертацію, втрачає цінність для ВНЗ;
- узгодження тематики напрямів кафедральної науки з іншими цілями НДР за наявності ліцензійних умов з вимогами до наукових шкіл та норми щодо кількості викладачів, що мають наукові ступені [11].

Такі особливості НДР ВНЗ, що впливають з державною політики в освіті України, не відповідають світовій практиці незалежної оцінки кваліфікації професорського складу, цінності їх наукових результатів та потенціалу. Однак ВНЗ, що працює за державними стандартами, має виконувати їх вимоги. Один з шляхів узгодження інтересів та мотивації викладачів-науковців, вимог держави та кадрової політики ВНЗ знайдено в перші роки діяльності СУЕМ. Сформовано тему, визначено об'єкт, предмет та завдання досліджень комплексного наукового напрямку «Створення, шляхи розвитку та менеджмент освітніх закладів недержавної форми власності в Україні». Така тематика належить до наукової галузі «Педагогіка, освіта, навчання». Виділено проблеми в межах комплексного напрямку, що стали основою для формування наукових напрямів досліджень випускних кафедр:

- розробка принципів управління вищим навчальним закладом недержавної форми власності;
- організаційно-економічний механізм діяльності вищого навчального закладу недержавної форми власності;
- фінансовий аналіз та управління фінансами у вищому навчальному закладі недержавної форми власності;
- комп'ютерні технології формування інформаційного та

методичного комплексів спеціальності вищого навчального закладу;

- дослідження кафедральних наукових напрямів з розвитку підприємництва, реформування АПК, наслідків аварії на ЧАЕС, управління персоналом в умовах ринкової економіки [12].

У межах зазначених наукових напрямів було поставлене та вирішене ще одне завдання – створення навчальних посібників для студентів, що прийшли вчитись за новими програмами підготовки. Освітній процес за новими для нової економіки спеціальностями наш ВНЗ розпочинав одним з перших при відсутності в країні методичного та інформаційного забезпечення, причинами якої були:

- до навчальних планів введено дисципліни, що не мали аналогів у радянській часи, такі як «Маркетинг» чи «Маркетинговий менеджмент»;
- відсутні підручники, посібники з цих предметів;
- на початку 90-х років тиражування видань навчального призначення практично припинилось через кризу, що охопила всю соціальну та економічну сфери життя суспільства;
- державні ВНЗ, професорський склад яких традиційно виступав авторами підручників, не мали коштів для фінансування діяльності, в тому числі і видавничої.

Ілюстрацією такого положення є кількість навчальних книг, що надходили до НБУ ім. В. Вернадського у 90-ті роки (табл. 1).

Для забезпечення студентів посібниками до технічних завдань НДР вносились етапи для їх написання та публікації. Автори таких посібників використовували результати власних наукових досліджень та виробничий досвід для формування змісту предмету, вправ для його вивчення, для складання ситуаційних задач тощо. Особливо цінними ці посібники послуговували для нових предметів та варіативної частини навчальних планів. Після апробації таких посібників у ВНЗ в план роботи кафедр вносились завдання отримання грифу «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» для вищої школи.

Таблиця 1

Кількість книг з нових галузей знань, що надійшли до НБУ [13]

Рік надходження*	Слова у назві (ключові пошуку)	
	маркетинг	менеджмент
1993	7	2
1994	12	3
1998	1	29

* У 1998 році відбувся перший випуск студентів у СУЕМ

Формувались напрями наукової діяльності університету, пов'язані з підготовкою спеціалістів вищої кваліфікації для ВНЗ: розпочала діяльність аспірантура, відбулись перші захисти дисертаційних досліджень на здобуття наукових ступенів. Перша

докторська дисертація, захищена науковцем нашого ВНЗ, присвячена ролі авторитету та його філософському аналізу [14]. Її захист зміцнив кадровий склад кафедри, що забезпечувала навчання блоку гуманітарних дисциплін.

Визначились кілька наукових напрямів, дослідники яких активно діяли у своїх галузях та використовували наукові результати у навчальному процесі та для розвитку ВНЗ. Один з них є головним – це розвиток теорії та методів управління в інституціональній економіці (командний менеджмент), науковим керівником якого є Заслужений діяч науки і техніки України, д. т. н., проф. Р. А. Аблязов. Вчені, що працюють в межах цього напрямку (І. С. Задорожний, Г. І. Падурець, І. Б. Чудаєва), розвивають концепції командного менеджменту в сучасній економіці та освіті. Інший науковий напрям сформувався на кафедрі економічної кібернетики, що забезпечувала також навчання з інформаційних технологій та математичних дисциплін в університеті. Його засновником був проф., д. т. н. Ю. О. Кочкар'юв, дослідження в рамках цього напрямку провадили Н. Л. Казарінова, Н. М. Пантелєєва, М. Ф. Ус, І. О. Чмир. Плідною була співпраця учених кафедри з науковими установами та ВНЗ. Значні наукові результати отримано завдяки співробітництву з Інститутом проблем моделювання в енергетиці (ІПМЕ) НАН України ім. Г. Є. Пухова та з чл.-кор. АПН, д. т. н., проф. А. Ф. Верланем. Одним із напрямів спільних з ІПМЕ досліджень є проблеми, пов'язані з моделюванням інформаційної взаємодії в навчанні та управлінні людино-машинними системами. Серед цих досліджень – методи та засоби «електронної» підтримки навчання, що починались зі створення та впровадження інформаційних технологій тестування успішності навчання [15], а надалі сформувались як тематичний напрям, діяльність якого розгорнута завдяки виявленим тенденціям розвитку та вдосконалення навчального процесу у вищій школі на основі результатів досліджень процесів отримання, інтерпретації, обробки та сприйняття знань.

У науковому секторі суспільної діяльності необхідно діяти або з помірною швидкістю, що дозволяє завчасно зупинити і змінити спрямування досліджень та процесів змін, або превентивними, розробленими на основі передбачення [16]. Така тактика зумовлена багатоукладністю економіки та її розвитком в умовах глобалізаційних перетворень. Адже необхідно враховувати, що кінцеві результати глобалізації є невизначеними, особливо у масштабах всієї національної економіки. Ступінь включення наукового сектору до глобалізаційних процесів повинен корелювати з рівнем загальної відкритості національної економіки.

Команда управлінців університету, його керівники та вчені тенденції, пов'язані з відкритістю (пізніше – глобалізацією) освіти, усвідомили ще в 1990-х роках. Використання глобальних

комп'ютерних мереж в освітніх технологіях ставало дедалі потужнішим інструментом відкритої освіти. Тому одним із напрямів університетської науки став розвиток теоретичних засад, створення методів, засобів та впровадження електронних бібліотек для технологій дистанційного навчання [17]. Такий напрям отримав організаційне оформлення як «Дослідження та проект впровадження «електронного» навчання та навчання «впродовж життя» (умовна назва CDL&R). Одночасно розвивались дослідження менеджменту ВНЗ в умовах розподілених систем комп'ютерної підтримки діяльності відокремлених структур та самого ВНЗ [18, 19, 20].

Результати наукової та діяльності та їх вплив на розвиток ВНЗ. Інтеграція НДР з завданнями підготовки кадрів вищої кваліфікації, забезпечення якості навчання, магістерських досліджень, розвитку оргструктури, фінансового забезпечення ВНЗ дозволили отримати результати, що відповідали місії університетської науки.

На початку другого десятиріччя діяльності університету результати наукової та методичної роботи дозволили отримати грифи Міністерства для посібників програм підготовки бакалаврів, спеціалістів та магістрів. У межах теми «Комп'ютерні технології формування інформаційного та методичного комплексів спеціальності вищого навчального закладу» були виконані роботи, які створили основу для інформаційного та методичного забезпечення електронних, в тому числі і дистанційних, технологій навчання. Кафедри університету розробили «Навчально-методичні комплекси дисциплін» (НМКД) для більше 400 навчальних курсів, які викладаються в СУЕМ для восьми спеціальностей. Збірник навчально-методичних комплексів, укладений колективом авторів за редакцією проф. Н. Л. Казарінової та доц. Т. В. Нікітіної, отримав гриф МОНУ (лист 14/18.2-1351 від 1.07.2002 р.). Успішно пройшли експертизу з присвоєнням грифів навчальні книги:

- «Командний менеджмент в системі корпоративного управління»;
- «Моделювання систем у середовищі UML»;
- «Створення товару: маркетингове, конструкторське та технологічне забезпечення»;
- «Менеджмент науково-дослідницьких та дослідно-конструкторських проектів»;
- «Діалогові і когнітивні моделі управління знаннями для комп'ютерних систем навчання та підтримки прийняття рішень»;
- «Deutschland Mentalität und Probleme (Німеччина. Ментальність та проблеми)»;
- «Економіка і організація діяльності підприємств»;
- «Управління персоналом (кадровий менеджмент)»;

- «Спеціальне документознавство»;
- «Особливості аналізу в галузях економіки»;
- «Фінансове посередництво: проблеми і перспективи розвитку».

Наукові результати вчених СУЕМ, що відповідали вимогам ВАК України до наукової новизни та були опубліковані у спеціалізованих наукових виданнях, стали основою дисертацій для отримання наукових ступенів кандидатів та докторів наук. В університеті діє система підтримки науково-педагогічних працівників, що активно працюють над виконанням докторської дисертації, а саме:

1. Фінансова підтримка досліджень, витрат на збір інформації, придбання періодичних видань, першоджерел.
2. Оплата публікацій у провідних наукових фахових виданнях.
3. Оплата наукових відряджень.
4. Надання матеріальної допомоги, придбання обладнання, укладання угоди з науковим керівником, консультантом.
5. Компенсація витрат на організацію захисту.

Система підтримки здобувачів наукових ступенів сприяла успішному завершенню більшості дисертаційних досліджень, захищених за двадцять років з дня створення ВНЗ: 28 кандидатських та 11 докторських робіт, тобто приблизно два захисти на рік. Усі працівники на час захисту мали статус постійно працюючих в СУЕМ. Враховуючи, що більшість з цих учених нині працюють в інших закладах, наш ВНЗ, що не має державного фінансування, сприяв і сприяє дотепер за власний кошт підготовці кадрів вищої кваліфікації для українських ВНЗ незалежно від форми власності.

Дисертаційні дослідження виконувались в межах НДР ВНЗ та відповідають, як вказано вище, програмам підготовки студентів, тому теми захищених дисертацій стосуються проблем кількох галузей знань.

У галузі економіки науково-педагогічні працівники університету захистили докторські дисертації, тематика яких пов'язана з проблемами моделювання управління ВНЗ, економічної та продовольчої безпеки: «Моделювання фінансово-орієнтованого менеджменту вищого навчального закладу» (Казарінова Н. Л.), «Моделі інноваційного управління вищим навчальним закладом» (Савченко С. О.), «Формування системи економічної безпеки емісійної діяльності акціонерних товариств» (Шульга І. П.), «Конкурентоспроможність продукції тваринництва сільськогосподарських підприємств» (Бужин О. А.). Тематика кандидатських дисертацій у цій галузі стосується кількох наукових спеціальностей: «Механізми корпоративного управління недержавним вищим навчальним закладом» (Мурсалімова Н. Р.), «Потенціал земельних ресурсів регіональної господарської системи та напрямки його використання» (Грібахо О. О.), «Індикатори оцінки стану системи економічної безпеки торговців цінними паперами» (Герасименко О. М.), «Система

формування економічної безпеки компаній з управління активами інститутів спільного інвестування» (Зачосова Н. В.).

Успішно розвивались дослідження інформаційних процесів в людино-машинних виробничих, навчальних, управлінських системах на кафедрі економічної кібернетики. За результатами цих досліджень захистили дисертації працівники ВНЗ Чмир І. О., Ус М. Ф. (докторів наук), Піскун О. В., Гадецька З. М., Жирякова І. А. (кандидатів наук).

Низка результатів дисертаційних досліджень впроваджена у практику управління університетом та у навчальний процес (дипломні роботи спеціалістів, магістрів, науково-дослідна діяльність студентів).

ВИСНОВКИ

Формування нового вищого навчального закладу в умовах тотальної зміни соціально-економічного укладу країни є складною проблемою, яку успішно вирішили засновники та менеджери Східноєвропейського університету економіки і менеджменту, про що свідчить успішна діяльність ВНЗ на ринку освітніх послуг в умовах самофінансування та відсутності будь-якої підтримки державних органів освітньої галузі. Одне із завдань становлення ВНЗ – створення наукового потенціалу та синтез організаційних структур управління науковою роботою викладачів та студентів. Це завдання виконане на основі формування постійного складу науково-педагогічного складу, використання досвіду працівників промисловості, АПК, бізнесу.

Однак слід зазначити, що для ВНЗ, що не має коштів бюджету, наукова діяльність та підготовка кадрів вищої кваліфікації характеризується низькою економічною ефективністю. Працівник, що захистив дисертацію за підтримки ВНЗ, вчений, що отримав значні наукові результати, не завжди залишаються в стінах університету. У державному секторі освіти витрати на підготовку наукових кадрів можливі за рахунок бюджету. На нашу думку, в країні необхідно запровадити систему наукових грантів, які були б доступними для вчених ВНЗ та наукових закладів незалежно від форми власності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Аблязов Р. А. Моя жизнь на изломе двух веков / Р. А. Аблязов. – Черкассы : Восточноевропейский университет, 2011. – 308 с.
2. Бутнік-Сіверський О. Б. Проблеми стимулювання науково-дослідної та інноваційної діяльності / О. Б. Бутнік-Сіверський // Наука та наукознавство. – 2011. – № 1. – С. 19-25.
3. Lewis D., Hendel D., Demyanchuk A. Private Higher Education in transition countries (Приватна вища освіта в перехідних країнах). – К. : Видавничий дім «КМ Академія», 2003.
4. Тимошенко І. І. Розвиток приватної освіти в Україні: основні підсумки і перспективи // Приватное образование в посттоталитарном обществе: первые итоги, проблемы, перспективы: Progr. и материалы междунар. семинара лидеров приват, образования. – Х., 1999. – С. 80-84.
5. Аблязов Р. А. Великие советские менеджеры – создатели военной техники XX века / Р. А. Аблязов. – Черкассы : Восточноевропейский университет экономики и менеджмента, 2011. – 452 с.
6. Аблязов Р. А. и др. Исследование технической возможности повышения точности

прицельных систем для вертолетных комплексов / Аблязов Р. А., Задорожный И. С., Шамис В. И. / Отчет по НИР (заключительный) / п/я В-8279; учетный номер НВ-10-101-81; Инв. № 3525. – Черкассы, 1982. – 102 с. 7. Кочкарев Ю. А., Казаринова Н. Л., Пантелеева Н. Н. Классические и альтернативные минимальные формы логических функций: каталог-справочник : монография / Институт проблем моделирования в энергетике им. Г. Е. Пухова, Черкасский институт управления. – Черкассы, 1999. – 195 с. – ISBN 966-95730-0-9. 8. Командний менеджмент : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Р. А. Аблязов [и др.]; ред. Р. А. Аблязов; Східноєвропейський ун-т економіки і менеджменту. – К. : Професіонал, 2008. – 352 с. 9. Slaughter S., Leslie L. L. Academic capitalism: politics, policies, and the entrepreneurial university. Baltimore and L. : The Johns Hopkins University Press, 1997. 10. Казаринова Н. Л. Инструменты финансово-ориентированного менеджмента высшего учебного заведения / Н. Л. Казаринова. – Донецк : ДонНУ, 2011. – 232 с. 11. Особливості проведення НДР в приватних вузах України / Падурець Г. І., Задорожний І. С. //Звіт з НДР. – Черкаси : Інститут управління бізнесом, 1997. – 48 с. 12. Академія менеджменту. Істина десятиріччя / За ред. Р. А. Аблязова. – Сміла : Тясмин, 2003. – 184 с. 13. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Електронний каталог. 14. Богданов В. С. Авторитет як предмет соціально-філософського аналізу : автореф. дис... д-ра філос. наук / Богданов Володимир Семенович. – К., 1997. – 44 с. 15. Казаринова Н. Л., Пантелеева Н. Н. Компьютерная оценка и диагностика знаний специалиста // Сб. науч. трудов / НМК Новые информационные технологии обучения в учебных заведениях Украины: НИТН. – Одесса, 1997. – С. 81-87. 16. Білозубенко В. С. Управління науковим сектором в умовах глобалізації: концептуальні зауваження / В. С. Білозубенко // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу, 2011, № 2 (14). – С. 24-27. 17. Ус М. Ф. Модели поведения тьютора для интеллектуальных обучающих систем и их программная реализация / М. Ф. Ус // Электронное моделирование. – 2001. – № 4. – Том 23. – С. 93-102. 18. Казаринова Н. Л. Модель динамического изменения организационной структуры ВУЗа / Н. Л. Казаринова // Модели управления в рыночной экономике : сб. науч. ст. под общ. ред. Ю. Г. Лысенко. – Вып. 9. – Донецк : ДонНУ, 2006. – С. 337-344. 19. Казаринова Н. Л. Обоснование выбора компьютерных платформ систем управления ВУЗа / Н. Л. Казаринова // Новое в экономической кибернетике: Моделирование микроэкономических систем : сб. науч. ст. / Под общ. ред. Ю. Г. Лысенко. – Вып. 2. – Донецк : ДонНУ, 2006. – С. 105-110. 20. Казаринова Н. Л. Фінансування і ефективність дистанційних та інших інноваційних технологій навчання в університеті / Н. Л. Казаринова, М. Ф. Ус // Новые информационные технологии в учебных заведениях Украины: Международная конференция памяти проф. И. И. Мархеля. 25-26 июня 2005 г. – Одесса : Астропринт, 2005. – С. 70-72.

Дата надходження до редакції – 02.07.2012 р.